

Borzo – kunsthandel en familie (I)

Van Italië naar Nederland

Theo van Herwijnen*

'Borzo na 180 jaar Den Bosch uit', kopt het Brabants Dagblad van 3 juli 2004. En ruim 30 jaar eerder lezen we in dezelfde krant, dat Kunsthandel Borzo een jubileumtentoonstelling houdt ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan.¹ In 1976 deelt het Brabants Dagblad mee, dat de kunsthandel in 1924 precies een eeuw oud was.² Het jaar 1824 is dus blijkbaar het jaar van oprichting. Nader onderzoek heeft echter geleerd, dat de stamvader van de familie Borzo al in 1818 in 's-Hertogenbosch woonde. De achternaam Borzo komt nu niet meer voor in 's-Hertogenbosch. Dit gegeven en vraagtekens rond de oprichtingsdatum van de kunsthandel brachten de auteur van dit artikel ertoe het wel en wee van de familie Borzo en haar kunsthandel nader te onderzoeken. Dit artikel bestaat uit twee delen. In deel 1 wordt het nageslacht van de stamvader Joseph Borzo behandeld, voor zover het zijn zes dochters betreft. In deel 2 besteedt de auteur uitgebreid aandacht aan de lijsten- en spiegelfabriek van de weduwe Borzo en haar beide zoons, en de latere eigenaren van de fabriek.

De stamvader van de familie: Joseph Borzo

Joseph Borzo wordt voor het eerst te 's-Hertogenbosch vermeld in het volkstellingregister van 1814, aan de Schapenmarkt.³ Het betreft waarschijnlijk geen inschrijving uit 1814 maar van enige jaren later. Hij is volgens deze registratie 39 jaar, koopman in 'printen', en geboren te Buzano. Zijn echtgenote Anna Maria Sala werd geboren in Leiden en is 24 jaar.

De Peperstraat (westzijde) in 1868, een albumine-afdruk van Gebhard Nijman. Vanaf 1860 woonde de familie Borzo in de 'Peperstraat' maar vermoedelijk was dat een eindje verder aan de huidige Parade. (Foto Stadsarchief, nalatenschap P.v.Kessel)

Het paar trouwde op 18 november 1818 te Leiden. De huwelijksakte vermeldt dat de bruidegom, Joseph Borzo, 37 jaar is en op 10 oktober 1782 geboren is in Bugiallo (Italië). Zijn beroep was koopman en hij woonde in 's-Hertogenbosch. Joseph was de zoon van Willem, overleden te Bugiallo 20 juni 1804, en van Dominica Santonelli, zonder beroep, wonende te Bugiallo.

De bruid is Anna Maria Sala, oud 21 jaar, geboren te Leiden 7 augustus 1798, dochter van Dominicus, koopman en van Magdalena Wereld, zonder beroep, beiden wonende te Leiden. Onder de getuigen bij het huwelijk zijn twee broers van de bruid, beiden van beroep spiegelmaker te Leiden. Uit het huwelijk Borzo/Sala zijn te 's-Hertogenbosch acht kinderen geboren.

Over Joseph Borzo is niet zoveel bekend. In 1822 is hij winkelier en 40 jaar oud en geboren te Bugiallo.⁴

De Verwerstraat omstreeks 1900. Leden van de familie Borzo woon- den waarschijnlijk op verschillende adressen in deze straat vanaf ca. 1845. (Foto Stadsarchief)

De erfgenamen van Anna Maria Sala, weduwe Borzo, waren haar acht kinderen.¹⁵ Dochter Helena Maria, geestelijke zuster, woonde in Gemert. Zij verwierp echter de nalatenschap, volgens vonnis van de arrondissementsrechtbank van 's-Hertogenbosch van 28 november 1863.¹⁶ Het door Anna Maria Sala nagelaten huis aan de Peperstraat werd in 1864 door zes van de overige zeven kinderen voor f 4285,- verkocht aan hun zus Gertruda Louisa Maria Borzo, die al voor het resterende zevende gedeelte eigenaar was.^{17, 18} Na haar overlijden werd het huis in 1907 eigendom van haar neef Wilhelmus Josephus Maria Ummels.^{19, 20} die het nog in hetzelfde jaar aan zijn zus Maria Gertruda Josephina Adriana Barbara Ummels verkocht.^{21, 22} Zij waren kinderen van Gertruda's zus Cornelia.

De zes dochters van het echtpaar Borzo/Sala

1 Maria Magdalena Wilhelmina Borzo

Zij werd geboren op 5 december 1821 en trouwde op 23 oktober 1860 in haar geboortestad met haar neef Martinus Johannes Schretlen, heel- en verloskundige, geboren te Leiden op 25 juni 1814, zoon van Daniël en Maria Helena Sala. Op 13 december 1860 vertrok zij naar Leiden¹⁰, waar haar echtgenoot reeds op 31 oktober 1868 overleed.²³ Sinds 1890 woonde Maria Magdalena Wilhelmina Borzo weer te 's-Hertogenbosch.²⁴ Op 24 april 1893 maakte zij haar testament voor notaris Pendraat te Geffen.²⁵ Haar neef Wilhelmus Josephus Maria Ummels benoemde zij tot uitvoerder van haar laatste wilsbeschikking. Zeven jaar later, op 23 maart 1900, overleed zij – zonder kinderen na te laten – te 's-Hertogenbosch.²⁶

2 Gertruda Louisa Maria Borzo

Zij werd geboren op 2 september 1823. Haar geboortakte werd pas op 2 maart 1824 ingeschreven, krachtens vonnis van de rechtbank van Eerste Aanleg van 's-Hertogenbosch van 27 januari 1824. Na het overlijden van haar moeder woonde zij met haar zus Antonetta in het huis aan de Peperstraat A 138.²⁷ Ze bleef ongehuwd en maakte in 1893, 1903 en 1905 een testament.²⁸⁻³⁰ In de testamenten van 1903 en 1905 benoemde zij de twee kinderen van haar zus Cornelia tot erfgenamen. Zij overleed op 1 januari 1907 te 's-Hertogenbosch, en was daarmee de laatste Borzo, die in 's-Hertogenbosch werd geboren en er ook overleed. Bij haar overlijden liet zij het huis in de Peperstraat, dat zij in 1864 kocht, na.³¹

Dit pand werd ergens tussen 1870 en 1890 omgenummerd in A 137 en bij de invoering in 1909 in de hele stad van de nu nog gebruikte huisnummers veranderde het adres in Peperstraat 13. Zoals boven al aangeduid is de Peperstraat hierbij een bijzonder geval aangezien ook een gedeelte van de Parade zo heette, wat tot 1967 het geval was. Peperstraat 13 is toen Parade 6 geworden. Indien we op deze gegevens uit de bevolkingsadministratie kunnen vertrouwen zou het sinds 1860 door de familie Borzo (en later Ummels) bewoonde huis het huidige pand van *Silva Ducis* betreffen. Mogelijk kan onderzoek in de kadastrale archieven hierover uitsluitsel geven.

3 Josephina Elisabeth Maria Borzo

Zij werd geboren op 28 april 1826 en trouwde op 29 april 1862 te 's-Hertogenbosch met de weduwnaar Dominicus Antonius Schretlen, fabrikant van stoom- en andere werktuigen, geboren te Leiden op 4 februari 1811 en broer van eerdergenoemde Martinus Johannes Schretlen. Een dag voor hun huwelijk lieten de echtelieden huwelijksvoorwaarden passeren.³² Op de huwelijksdag zelf maakte de bruidegom zijn testament.³³ Hij benoemde zijn zoon Antonius Daniel Dominicus Schretlen tot erfgenaam. Kort na haar huwelijk, op 23 oktober 1862, vertrok Josephina naar Leiden. Dominicus Antonius Schretlen overleed aldaar op 3 maart 1883.³⁴ Zijn weduwe maakte op 24 juni 1907 een testament te Leiden. Ruim een jaar later, op 22 oktober 1908, overleed zij te Nijmegen, als weduwe van Dominicus Antonius Schretlen.³⁴ Antonius D. D. Schretlen, haar stiefzoon, was haar erfgenaam.

4 Helena Maria Borzo

Zij werd geboren op 11 november 1827, en verliet tussen 1860 en 1870 haar geboorteplaats om religieuze te worden te Gemert.³⁵ Zij overleed aldaar op 23 november 1895.

5 *Cornelia Theresia Maria Borzo*

Zij werd geboren op 8 mei 1831 en trouwde op 18 februari 1868 in haar geboortestad met de notaris Franciscus Christianus Ummels, geboren 's-Hertogenbosch 27 maart 1832. De echtelieden maakten op 16 maart 1868, kort na hun huwelijk, een testament, waarbij ze elkaar tot erfgenaam benoemden.³⁶ Cornelia Borzo woonde haar gehele leven te 's-Hertogenbosch.³⁷ Uit haar huwelijk zijn twee kinderen geboren:

- a Wilhelmus Josephus Maria Ummels, geboren 's-Hertogenbosch 6 september 1870
  - b Maria Gertruda Josephina Adriana Barbara Ummels, geboren 's-Hertogenbosch 16 november 1872
- Haar echtgenoot overleed op 24 maart 1898 te 's-Hertogenbosch.³⁸ Cornelia overleed op 13 augustus 1911 te Scheveningen, maar woonde toen te 's-Hertogenbosch.³⁹ Zij was de laatste naamdrager Borzo, die in 's-Hertogenbosch woonde.

6 *Antonetta Carolina Maria Borzo*

Zij werd geboren op 23 juni 1835. Na het overlijden van haar moeder woonde zij met haar zus Gertruda in het huis aan de Peperstraat 138.²⁷ Antonetta bleef ongehuwd en maakte gelijktijdig met haar zus Gertruda in 1893, 1903 en 1905 een testament.⁴⁰⁻⁴² In de testamenten van 1903 en 1905 benoemde zij de twee kinderen van haar zus Cornelia tot erfgenaam. Op 10 december 1906 overleed zij te 's-Hertogenbosch.⁴³

* Theo van Herwijnen is archivaris en werkt in het Regionaal Archief Tilburg.

Noten

Als geen vindplaats is vermeld, is het Stadsarchief van 's-Hertogenbosch bedoeld.

Afkortingen:

- CBG Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag
- BHIC Brabants Historisch Informatie Centrum locatie 's-Hertogenbosch (voorm. Rijksarchief in Noord-Brabant)
- GA Gelders Archief te Arnhem

- 1 Brabants Dagblad van 17 april 1974.
- 2 Brabants Dagblad van 20 november 1976.
- 3 Volkstellingsregister 1814, Schapenmarkt A 119.
- 4 Volkstellingsregister 1822, Schapenmarkt A 119.
- 5 Volkstellingsregister 1830, Schapenmarkt A 119.
- 6 BHIC, Memories van successie kantoor 's-Hertogenbosch, inv.nr. 53, nr. 133.
- 7 BHIC, Archief van het kantongerecht 's-Hertogenbosch 1838-1929, inv.nr. 392, akten 180 en 181, 3 oktober 1839.
- 8 BHIC, Archief van het kantongerecht 1838-1929, inv.nr. 541, aktenummer 5, 7 oktober 1839.
- 9 Volkstellingsregister 1840, Schapenmarkt A 119.
- 10 Bevolkingsregister 1850-1860, deel E, blad 328.

- 11 Brabants Dagblad van 15 november 1967.
- 12 Notarieel archief 's-Hertogenbosch 1842-1895, inv.nr. 1442, akte 49, 9 maart 1860.
- 13 Bevolkingsregister 1860-1870, deel 2, blad 452.
- 14 CBG, Familiedossier Sala.
- 15 BHIC, Mem. van successie (als voor) inv.nr. 82, nummer 105.
- 16 BHIC, Archief van de arrondissementsrechtbank 's-Hertogenbosch 1838-1929, inv.nr. 1513, 28 november 1863.
- 17 Notarieel archief 1842-1895, inv.nr. 1446, akte 125, 7 mei 1864.
- 18 Kadastraal archief 's-Hertogenbosch, inv.nr. 3, artikel 3626.
- 19 Notarieel archief 1906-1915, inv.nr. 21, akte 143, 19 juli 1907.
- 20 Kadastraal archief, inv.nr. 12, artikel 6879.
- 21 Notarieel archief 1906-1915, inv.nr. 21, akte 144, 19 juli 1907.
- 22 Kadastraal archief, inv.nr. 13, artikel 7208.
- 23 CBG, Familieadvertenties Schretlen.
- 24 Bevolkingsregister 1890-1900, deel A I, blad 225 en 1900-1910, deel A I, blad 195. Zij woonde aan de Kerkstraat A 131.
- 25 BHIC, Archief Arrondissementsrechtbank 1838-1929, inv.nr. 1631, repertoria notaris Pendraat te Geffen, akte 96, 24 april 1893.
- 26 BHIC, Mem. van successie (als voor) inv.nr. 129, nummer 99.
- 27 Bevolkingsregister 1870-1890, deel I, blad 217; 1890-1900, deel A I, blad 237 en 1900-1910 deel A I, blad 204.
- 28 BHIC, Archief Arrondissementsrechtbank 1838-1929, inv.nr. 1631, repertoria notaris Pendraat te Geffen, akte 98, 24 april 1893.
- 29 Notarieel archief 1896-1905, inv.nr. 35, akte 30, 14 februari 1903.
- 30 Notarieel archief 1896-1905, inv.nr. 37, akte 175, 26 augustus 1905.
- 31 BHIC, Mem. van successie (als voor) inv.nr. 143, fiche 2, nummer 7/9756.
- 32 Notarieel archief 1842-1895, inv.nr. 1444, akte 81, 28 april 1862.
- 33 Notarieel archief 1842-1895, inv.nr. 1444, akte 84, 29 april 1862.
- 34 GA, Mem. van successie kantoor Nijmegen nummer 7/9694 (film 34).
- 35 BHIC, Bevolkingsregister Gemert 1861-1879, deel 9, blad 1237 en 1880-1900, deel 4, blad 1100.
- 36 Notarieel archief 1842-1895, inv.nr. 1525, akten 43 en 44, 16 maart 1868.
- 37 Bevolkingsregister 1860-1870, deel 4A, blad 1349 (Kerkstraat A 54); 1870-1890, deel I, blad 81 (eerst Kerkstraat A 54 later Verwersstraat A 367); 1890-1900, deel A 3, blad 642 (Verwersstraat A 367); 1900-1910, deel A 3, blad 588 (eerst Verwersstraat A 367, later in het huis aan de Peperstraat A 137, waar haar zusters Gertruda en Antonetta hadden gewoond) en 1910-1920, deel 18, blad 111 (Peperstraat 13).
- 38 BHIC, Mem. van successie (als voor) inv.nr. 152, fiche 14, memorie 8/5951.
- 39 BHIC, Mem. van successie (als voor) inv.nr. 125, nummer 99.
- 40 BHIC, Archief Arrondissementsrechtbank 1838-1929, inv.nr. 1631, repertoria notaris Pendraat te Geffen, akte 97, 24 april 1893.
- 41 Notarieel archief 1896-1905, inv.nr. 35, akte 31, 14 februari 1903.
- 42 Notarieel archief 1896-1905, inv.nr. 37, akte 176, 26 augustus 1905.
- 43 BHIC, Mem. van successie als voor, inv.nr. 142, fiche 19, memorienummer 7/9652.

Noot redactie:

Het beoefenen van genealogie, een ander woord voor het doen van stamboomonderzoek, vergt veel tijd. Vaak moeten meerdere bronnen worden geraadpleegd die zich bovendien verspreid in archiefbewaarplaatsen in het gehele land en ook wel buiten Nederland bevinden. Om u enige indruk te geven van de te raadplegen bronnen zijn bij het artikel van Theo van Herwijnen alle geraadpleegde bronnen vermeld.